

Proa

SEBASTIÀ JUAN ARBÓ

Terres de l'Ebre

SEBASTIÀ JUAN ARBÓ

TERRES DE L'EBRE

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: 1932
Primera edició en aquesta col·lecció: setembre del 2023

© Hereus de Sebastià Juan Arbó, 2023

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions, SLU, Proa
Diagonal, 662-664
08034 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-19657-23-7
DIPÒSIT LEGAL: B. 10.772-2023
Composició: Grup62

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraiem que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

PRIMERA PART

I

En el matí de primavera un soroll desacostumat torbà el silenci de les prades. Els pit-roigs, que es gronxaven voluptuosament dalt de les canyes vincladisses, callaren esporuguits i volaren cap a l'espessor; les granotes, que s'estaven sobre la humida molsa, es llançaren a salts cap als bassals. Transcorregué un moment d'ençà que el carro s'hagué parat; després, a poc a poc, els pit-roigs tornaren a la vora del senillar; les granotes, dessota l'aigua enllotada i verdosenca, tragneren el cap a la llum i, amb els ocells, reprengueren de nou llur cant, com saludant l'arribada dels éssers que, a partir d'aquell dia, els serien companys en la soledat.

Roseta baixà del carro. Per tota l'extensió de les maresmes surava una quietud de desert, un silenci profund i angoixós que l'oprimia. Va romandre un moment sense moure's, dreta al límit mateix del senillar, amb la mirada perduda en la llunyania. Les peti-

tes llacunes insalubres, els bassals, s'estenien als seus peus fins al mar, en una extensió inabastable, amagada gairebé totalment sota el verd clar dels senillers, amb petites illes, obertes ací i allà, de terres salobres on creixien en espesses mates els sosars. Sota aquella verdor bellíssima s'amagaven també i prosperaven els gèrmens del terrible assot que causava estralls en les poblacions de la ribera: el paludisme. L'enemic ocult i misteriós es dreçava llavors com una divinitat irritada i terrible en la imaginació dels camperols. Però eren temps de penúria: dos anys successius de males collites a l'arrossar havien sembrat arreu la fam i la desolació; moltes terres quedaven ermes i els homes es llogaven ara per qualsevol preu i per qualsevol feina que se'ls oferís; agafaven el cistell amb el tros de bacallà i la ceba, o el parell d'arengades adobades amb tomàquet i una mica d'oli per damunt, posat tot entre dues llesques de pa; col·locaven a una vora el flascó de la quinina, que es prenien al palmell de la mà, i, flacs per l'excés de treball i la pèssima alimentació, consumits per les febres, se'ls veia tots els matins baixar en nodrides colles al llarg dels canals, pels camins solitaris, desanimats, sense alegria. Preparaven les terres d'arròs; arrencaven als prats les primeres hortes, segaven la boga, que creixia lliurement pels pantanars, i posats pels bruts desaigües, treballaven de sol a sol en llur neteja amb l'aigua fins a la trinxa. Vers el capvespre se'ls mirava tornar, greus i abatuts més pel descoratjament que no per la fatiga, sense converses,

vençuts per aquella lluita amb una terra hostil que tornava inútil tot esforç.

Allà dalt, el poble també respirava la mateixa atmosfera depriment; pels carrers estrets i costeruts, davant de les cases de negres portals, gairebé no transitava ningú i ningú no se sentia parlar. Els escassos transeünts passaven silenciosos per davant de les portes, ajustades totes com en senyal de dol, vora les quals jeia al sol algun gos ronyós. Les eines romanien, entretant, oblidades, rovellant-se al fons dels habitacles; es veia les dones cosint roba rere la finestra; al costat d'elles jugaven els marrecs, ni tan sols en els jocs dels infants hi havia alegria. El poble semblava, en tant, adormit: com el gos i com les dones, que no se sabia si cosien o dormitaven, tan callada i lenta era llur labor, mentre la ment girava i tornava a girar sempre entorn de la mateixa preocupació.

El canal, pel seu llit profund obert dintre la roca, s'esllavissava al peu de les cases, per sota els ponts enlairats i feixucs, amb un tènue i quasi imperceptible murmuri; molt de tant en tant, un carro, aparegut no se sabia d'on, creuava un dels ponts interrompent un instant la calma, i tot, rere d'ell, tornava a caure en el silenci. Més avall, l'Ebre s'esmunyia calladament arran de les roques i copiava en l'espill de les seves aigües tranquil·les el poblet silenciós i mort sobre les roques, tan silenciós i mort com aquell que es reflectia en el riu.

Vers la posta de sol el poble s'animava. Els homes

tornaven del camp, les dones deixaven llurs cases i, en grups, pels carrers o a la plaça, parlaven de la misèria regnant i es lamentaven a crits:

—Què farem aquest hivern, Senyor?

—Què els donarem per menjar, als nostres fills?

I torçaven els braços en gestos desesperats, i les més decidides o més exasperades agafaven els fillets als braços per inspirar pietat i es dirigien a les cases dels rics. Per tots els carrers se sentia la mateixa queixa, i molts dels habitants, menats pel desesper, decidien anar-se'n a França i fins a Amèrica en cerca de treball i de pa. No sabien amb exactitud on anaven ni què haurien de fer, però l'important per a ells era marxar, escapar d'aquell pou de misèries que els ofegava. I emprenien les rutes ignorades, sense fe ni calor, sense entusiasme; els que es quedaven els acompanyaven fins als afores del poble, com si anessin a un enterrament, i els acomiadaven amb fortes i llargues abraçades.

Ell, Joan, pres també en aquell corrent, havia resolt d'anar-se'n a França. El seu pare i la seva mare havien mort en pocs anys de diferència; havien quedat sols ell i la seva única germana a la barraca, i en vista d'això determinaren abandonar-la i passar a viure a la població. Joan havia trobat feina en una casa de pagesos benestants que vivien al raval, a la part alta del poble, separada de la resta pel canal i habitada gairebé exclu-

sivament per camperols pobres. Ell era de caràcter afable, bondadós i treballador, i a la casa el tractaven amb afecte. La vida al poble li oferia més atractius. Aquí la gent encara es recordava del diumenge; de tant en tant celebraven també alguna festa; aquí ell es podia posar encara la brusa d'indiana i el calçó de merino; es podia posar la mitja d'estam blanc fins al turmell amb el mitjó de llana negra al damunt i l'espardenya de cànem, i, mudat així, podia anar a passar una estona a la taverna i beure un got de vi, amb els amics i a fer petar la xerrada.

La temporada de la sega i la de la sembra no concedien repòs; el treball apressava, i aleshores homes i dones, vells i infants, tots prenien part en les tasques; romandre llavors al poble un camperol en diumenge hauria semblat gairebé una profanació.

Però les temporades passaven, i després ell podia tornar a la seva tertúlia i al seu got de vi, begut davant la porta, mentre es canta i sona la guitarra. Després, a la tarda, se'n podia anar a jugar a bitlles allà als afores, o a l'ombra dels grans magatzems, on, vers el capvespre, s'emplenava tot amb la cridadissa de les apostes. Però la seva diversió principal, en aquells primers temps de la seva vida al poble, la troba Joan en les pedregues: aquelles guerres que s'encenien de temps en temps entre el jovent de la vila i el del raval i en les quals ell prenia sempre part amb els del seu barri. Eren pràctiques salvatges que s'avenien amb el seu temperament, que l'arrabassaven, i en les quals es des-

tacava sempre entre els més ardots i més valents. Una tarda, inesperadament, sense saber com ni per què, començaven, de sobte, com un incendi provocat per una mà secreta. Cap al vespre, mentre les velles cosien i conversaven tranquil·les, assegudes a l'ombra dels portals, per la banda dels garrofers se sentia de cop i volta una forta cridadissa que creixia ràpidament. Les dones s'alçaven esverades i tot seguit descobrien ja grups de nois que muntaven corrents, mentre les primeres pedres isolades rebotien contra portes i parets. De seguida corria la veu: «La pedrega! La pedrega! Són els de la vila! Ja tornen? Lladres! Maleïts!».

Un cor de protestes s'aixecava de pertot. Les dones agafaven les cadires i les labors, es refugiaven apressades cap als interiors i tancaven rere d'elles les portes, sense deixar de llançar malediccions. Una estona després ja se sabia que havien romput els vidres de la taverna del Manso, que en el camí de Trencabraços havien tocat amb una pedra un pobre vell i que a una noia que s'havia barrejat en la lluita li havien obert el cap d'una pedrada. Començava així i, de seguida, la lluita cobrava una violència tan inesperada i brutal, que, en ocasions, amenaçà amb aixecar tot el poble en una veritable guerra, i reclamà més d'una volta la intervenció de la Guàrdia Civil. Generalment els combats començaven ja avançada la tarda, a la sortida d'estudi: el raval, com s'ha dit, era el barri de la pagesia, mentre que a la vila predominaven els escolars. Al principi dominaven invariablement aquests, que a vegades arribaven fins al

mateix raval, s'internaven àdhuc pels seus carrers i feien córrer, també allí, les velles amb llurs cadires i llurs labors. Però, a mesura que avançava la tarda, els nois del raval començaven a arribar de les hortes i dels arrossars; deixaven les eines de treball a les cases i acudien corrents a la brega, en auxili dels seus. Les files anaven així recomponent-se ràpidament i els de la vila començaven a replegar-se cap als garrofers. Una vegada allí, apostats darrere dels troncs, s'apedregaven mútuament en una lluita aferrissada i fins a vegades feroç, amb corre-gudes entre els arbres, i persecucions pel pendent, fugides a la desbandada en les quals més d'un resesegat fou atrapat per la tropa enemiga i apallissat bàrbarament.

Aquell temps havia també passat; els anys havien posat assossec a la sang, i Joan ara tenia altres preocupacions que les de la pedrega i les bitlles. La germana s'havia casat i anat a viure amb el seu marit en un poble veí d'on aquest procedia, i Joan es quedà sol. Un any escàs després d'aquest esdeveniment, Joan conegué Roseta, la qual havia d'ésser la seva muller.

Roseta vivia llavors prop de la casa on treballava ell, i gairebé cada dia a la mateixa hora es trobaven al pou. Ella hi anava a buscar aigua; ell, a abeurar l'animal, i, mentre s'emplenava el càntir, parlaven. Així començaren llurs relacions i quedà formalitzat el prometatge. Ell, sense deixar per això la casa on treballava, agafà en arrendament un tros de terra amb intenció de treballar-se-la en les escasses hores que li quedaven lliures i poder així fer els estalvis que li ca-

lien per a poder-se casar. Coincidí, però, amb les males collites; havia treballat diumenges i festes, deixant gresques i divertiments; també moltes nits l'havien vist allí cavant tot sol mentre els seus amics es divertien a la taverna, sense haver aconseguit altra cosa que trobar-se a la fi endeutat pels adobs que havia pres a fiar. S'afegí a això que la casa on treballava, i per les mateixes causes, hagué de prescindir d'ell i Joan es trobà de sobte sense diners, sense feina i davant la perspectiva més ombriva.

Fou aleshores quan pel pensament de Joan passà per primera vegada la idea d'anar-se'n del poble. Resistí, lluità i va turmentar-se moltes nits abans de prendre aquella decisió, perquè al poble hi havia ja quelcom que el retenia, i era aquella doneta petita i bondadosa amb la qual se'l veia vers el capvespre, a la vora del pou, quan ella hi anava a cercar aigua i ell a abeurar l'animal. Només per ella la idea de deixar el poble el tenia hores i hores sense dormir. Això no obstant, es va decidir. Una tarda, per fi, havia parlat de l'assumpte amb Roseta. Ella va escoltar-lo en silenci, i en el rostre, mentre ell parlava, anava reflectint-se-li una pena profunda. Ara, amb tot, estava conformada: l'esperaria. Ell li escriuria regularment; quan les coses anirien bé tornaria al poble i es casarien de seguida.

La conversa fou trista a causa d'ella. Eren davant del portal de la casa dels seus pares, i era al caure de la tarda. A la plaça, allà dalt a la fi del carrer, els infants havien anat abandonant llurs jocs. Ell li tenia les mans

entre les seves i li parlava dels seus plans per al futur. Ella s'estava dreta davant d'ell i en silenci, sense sentir-lo, abstreta en l'únic pensament de la separació, i les llàgrimes li tremolaven entre les parpelles. Joan se n'adonà i volgué burlar-se-li'n; però Roseta, a través de la burla, en el tremolor de la veu, li veié el cor, sentí que el plor l'ofegava i entrà a la casa per amagar la seva pena. Joan va romandre un moment sense moure's, plantat, sol, davant de la porta; un sentiment d'ira anà naixent en el seu esperit i el rostre se li endurí. Va girar-se a poc a poc i s'allunyà carrer amunt, enfonsat en negres pensaments. A dalt, al cel, la nit venia lentament amb les estrelles.

Ja tard, al llit, Joan no podia conciliar el son. De primer antuvi el tingué desvetllat la preocupació d'aquell llarg viatge vers el desconegut; però, després, la idea d'una fàcil fortuna s'anà ensenyorint d'ell i se sentí animat. Es veié ja de tornada al seu poble, darrere d'una llarga absència afortunada, amb diners, satisfet i feliç, a punt de realitzar el seu somni; veia a ella que sortia a rebre'l a l'arribada, la mirada radiant, una mica pàl·lida per les llargues esperes. Entrarien plegats al poble, un al costat de l'altre; ella, petita i feble; una poqueta cosa; ell, robust, fort, protector. I ella somriuria plena de dolcesa amb aquell somriure seu, com no n'hi havia cap més, aquell somriure que guardava per a ell d'ençà de tants dies.

Això no obstant, l'endemà al matí, en trobar-se amb la llum del carrer, amb la vida amb què estava familiaritzat de sempre, a Joan tot l'entusiasme se li glaçà. També s'estava bé allí, amb ella tan a prop i amb els amics, amb les converses, amb les petites coses de cada dia. Per què havia de passar per aquell tràngol, ell? Per què s'havia de veure obligat a deixar, qui sap per quant de temps, tot allò que li era tan car? Qui li assegurava, d'altra banda, que les coses anirien tan bé com ell imaginava? El descoratjament anà així introduint-se de bell nou en el seu esperit. Tornà a dubtar i a vacil·lar, i, en aquests dubtes i vacil·lacions, a Joan se li acudí la idea de l'amo. Pensà que tal vegada ell li donaria una solució o l'aconsellaria, si més no, sobre aquell viatge, i, amb aquesta idea, l'endemà al matí anà a parlar-li.

L'amo era un ric propietari, que traficava en grans i en adobs; s'ocupava en la política local en les seves hores d'oci i havia estat alcalde del poble en diferents ocasions. El pare de Joan hi havia tractat durant molts anys, i per ell l'amo havia tingut sempre una consideració especial encara que, en molta part, motivava aquesta consideració el respecte o la por que el vell infonia. En efecte: fins les criatures sabien que el vell Joan de Fandos, com li deien, era home de poques contemplacions; era robust, decidit, i no coneixia la por. En els darrers temps, Joan havia muntat amb el pare moltes vegades a veure l'amo per tractar dels adobs o dels diners o per a la liquidació de comptes a

fi d'any. Moltes voltes l'amo l'havia acariciat a la galta, mentre ell s'encongia o enrogia avergonyit. D'ençà que el pare havia mort, Joan no l'havia vist, però de totes maneres no li cabia dubte que seria ben rebut. L'amo, sia pel negoci, sia pel vot per a les eleccions, que també era negoci, atenia tothom, a tothom ajudava, per a tothom tenia sempre un consell en les dificultats que se'ls presentaven i, sovint, una solució. No era estrany, doncs, que els pagesos hi acudissin a aconsellar-se en les contrarietats i en els plets, que solen ésser contrarietats doblades.

Joan va esperar un moment a l'antesala que acabés la visita de l'últim camperol i penetrà al despatx. L'amo l'acollí, sever, amb una severitat afable tanmateix, arrepatat al seient, fumant i assenyalant-li una cadira. De sobte el reconegué.

—Oh? Ets tu? Gairebé no et coneixia. Bé, home. Què et passa? Parla.

Joan se sentí animat i, amb veu travada, començà a explicar-li el motiu que el portava allí. L'amo l'escortava, sense deixar de fumar i llançant de tant en tant glopades de fum. Un moment després ja no el sentia. Enfront d'aquell minyó fort i cepat, esverat amb la perspectiva d'haver-se d'allunyar d'allí, a l'amo se li havia acudit una idea. Li aconsellà que abandonés el seu propòsit del viatge i li indicà la solució. Allà baix, prop de l'Encanyissada, ell posseïa unes terres ermes, les quals ja començaven a estar en condicions d'entrar en conreu. Requerien bon esforç i molt de treball, era

cert, però ell era fort i treballador i dels pocs que ho podien emprendre. «Així que t'he reconegut, he pensat en ton pare. Cal veure com te li assembles! Quin home, ton pare! D'homes com ell, ja no se'n troben avui. Ell sí, que se les sabia arreglar amb els aigua-molls!»

Al record del seu pare, suscitat oportunament fins, possiblement, amb sinceritat, Joan se sentí com-mòs. L'amo insistí encara sobre els avantatges que la proposició li oferia i, convençut que Joan li ho agraiïa cordialment, donà als seus consells un to quasi paternal que entendria.

Per acabar, ja aixecant-se, li digué que no fos enze i que no es fes il·lusions. França era un racó de terra com qualsevol altre, ni millor ni pitjor. «Allí mengen els qui treballen, i encara no tots, com aquí, i es moren de fam els ganduls, també com aquí.»

A Joan no li desplaqué la idea; d'allà havia sortit i allà havia de tornar. Ell ja estava avesat a la soledat. Al costat del seu pare havia fet l'aprenentatge d'aquella vida rude de lluita i de llibertat, vida salvatge, que el vell no hauria canviat ni per la d'un emperador. Era cert el que li deia l'amo: també ell era entès en tots els treballs i coneixia totes les manyes de l'ofici —tristes manyes!—; era fort i res no l'espantava. Però ara les coses havien canviat; la bona voluntat i el treball a penes servien; les terres no responien a l'esforç i la planta llanguia sense llevar fruit, com si una obscura maledicció planés sobre les riberes. La gent, ara, fugien

d'allí com d'un lloc empestat i les terres anaven quedant desertes i convertint-se novament en erals. De la caça i de la pesca, no calia parlar-ne: l'amo sabia millor que ell com anaven les coses en aquest terreny i la feroç vigilància que s'exercia, comparada amb la llibertat d'abans. En temps del pare, si la collita de l'horta fallava, sempre quedava el recurs de les basses, i a taula mai no mancava un tros de pa... Però ara...

L'amo, que s'havia aixecat i era ja al costat d'ell, el feu callar colpejant-lo amistosament a l'espatlla i, somrient, digué:

—Queda't; no en parlem més. (I eren paraules definitives.) Creu-me a mi, i deixa't d'històries. Amb esforç i bona voluntat tot marxa, i en aquest món res no és etern. Les males anyades passaran i tornaran les bones. Després d'un temps en ve un altre i, d'altra banda, el vostre avenir no depèn exclusivament de l'arrossar. També podeu treballar algun caixer d'horta, i aquesta collita no falla mai. Quant a la caça i a la pesca, tot és qüestió de saber-se espavilar. S'ha d'anar amb compte; però amb què no s'ha d'anar amb compte, a la vida? Si el teu pare visqués, ¿et penses que se n'hauria esglaiat? ¿Creus que el teu pare hauria pensat ni un sol moment a anar-se'n a França? Apa, ves; pensa-ho bé, reflexiona, parla amb ella i demà torna per aquí. Per les primeres despeses no t'has de preocupar; això va pel meu compte. Ho faig per tu i també per l'afecte que vaig sentir sempre pel teu pare. Apa, adeu!

Joan, de tornada de casa l'amo, caminava de pres-

sa, animat, i la vida s'anava obrint al seu davant fàcil i lluminosa. Com més hi pensava més avantatjosa li semblava la proposició; és més: l'amo se li apareixia com una mena de Déu salvador. Això no obstant, a Roseta la idea no l'entusiasmà, i el deixà parlar sense dir res. Li donà, és cert, el seu assentiment, però la visió d'aquelles soledats on hauria de viure tal volta per sempre li despertava a l'ànima un sentiment d'angoixa. Ell li parlà dels avantatges que els oferia, d'aquell viatge a França que s'estalviava de fer i que havia estat moltes nits la seva constant preocupació; li parlà del casament, que així podrien celebrar sense retard; potser amb això la va convèncer una mica. Però, quan Joan se n'anava a donar la conformitat a l'amo, ella tenia ganes de plorar.

II

A la primavera es celebrà el casament.

Era un dia clar, però la boda fou trista i sense brillantor; es celebrà a l'alba i a penes se n'adonà ningú. Passaren de casa a l'església i de l'església a casa, com si fos un fet de cada dia. Els acompanyaren els parents i algun amic; entre tots, deu persones escasses. No hi hagué ni xocolata, i en això van seguir el consell de l'amo. Allò eren mals costums que calia bandejar, era una manera d'afartar quatre ganduls i de quedar-se un sense menjar. El principal era no fer despeses inútils.

A la tornada a casa Roseta veié sa mare que l'esperava ja dreta al llindar, i la seva vista la commogué. Ella, la mare, s'avançà a saludar-la:

—Salut, filla meva, i que Déu et beneeixi: és el dia més feliç de la teva vida.

Però Roseta no pogué arribar a tornar-li el bes i se li llançà als braços plorant. En aquell instant, Roseta se sentia dissortada. Potser en el seu sentiment hi havia una barreja de pena i alegria: alegria per les seves noces, i per la joia dels seus pares, i pel seu marit, amb el qual estava ja lligada per sempre, i pena per la imminent partença cap a les soledats. La mare la volgué renyar, però estimava profundament la seva filla, i Roseta, en les paraules de sa mare renyant-la, trobà una sensació de consol. Després pujaren al pis; es canviaren les robes i en tot el dia, i ni durant el dinar, Roseta no es pogué alliberar d'aquella sensació que l'oprimia.

A penes apuntà l'alba, Joan aparellà l'ase. De banda de nit havia carregat el carro amb la fusta per a bastir la barraca. Roseta va abraçar sa mare davant la porta i la va besar. Amb un esforç dominà les llàgrimes per no entristir-la; després es dirigí cap a ell i li somrigué, però una llàgrima li tremolava a les parpelles. Se li posà al costat i, plegats, s'allunyaren carrer amunt. Joan anava al costat d'ella sense parlar.

Anaven al pas de la bèstia. Roseta encara va gi-

rar-se una vegada, a punt de voltar el cantó. Veí la figura de sa vella mare, dreta davant la porta, que la saludava, i ara no pogué dominar el seu plor. Els genolls li flaquejaren i es recolzà lleument en el braç d'ell. Ell continuà caminant sense mirar-la; avançaren així fins als afores. Després ell tractà de consolar-la i fins parlaren un xic animant-se. Però, ara, arribats en aquesta soledat angoixosa, sols tots dos, petits, gairebé invisibles, perduts en el silenci aclaparador de les maresmes, dintre la immensa vall deserta, amb la línia de les altes muntanyes tancant l'horitzó pertot arreu, Roseta sentí tan acoradora l'angoixa de la soledat, es sentí talment desamparada, que, a penes deixada, enyorà ja la casa de sos pares, la mare que s'havia quedat allí, i les amigues, i li entraren uns vehements desigs de pregar-li que se'n tornessin.

Girà els ulls humitejats a Joan, cercant alhora la seva companyia i el conhort de la seva veu. Però ell ja se sentia de ple en la nova vida, i ja havia bandejat de la seva ànima totes les inquietuds i vacil·lacions. S'acostà a ella somrient; en el seu entusiasme a penes s'havia adonat de l'estat d'ànim de la seva muller. Ja a la vora d'ella, la tocà al braç suaument:

—Comencem, Roseta?

—Comencem.

Agafà l'aixada amb gest animós i començà a esbrossar l'elevació on havien de bastir la barraca. Ella s'eixugà els ulls, i l'ajudava.

En pocs dies quedà llesta la primera i principal feina, i la barraca, amb la seva coberta de doble vessant, revestida de fang tendre, s'aixecà airosa entre la verdor dels senillers. Tot a l'entorn van allisar un espai de terreny, tapant els bassals amb terres extretes de l'erm, i el reforçaren després amb estaqués contra l'aigua-moll per defensar la barraca de possibles ensulsiades en els dies de pluges persistents. Estava orientada cap a l'Est, i l'interior quedava dividit en dos compartiments principals, un dels quals, el del fons, estava dividit en dos al seu torn. A la dreta, en primer terme, quedava un espai que servia de cuina i de menjador; a l'angle de la dreta estava instal·lat el fogó: tres pedres posades en terra per coure-hi el menjar i uns bocins de llauna, disposats de manera que donessin sortida al fum. Al costat del fogó, un tauló col·locat sobre dues estaqués fixades a la paret contenia les quatre peces de terrissa que componien l'aixovar, i cap al centre, enfront de la porta d'entrada, hi havia una tauleta amb algunes cadires, on s'asseien a menjar. A la paret oposada, penjats en claus i en estaqués, es veien falçs, manyocs de corda, una rella i diferents eines de treball, tot distribuït en bon ordre. Un envà, construït amb canyes revestides de fang i emblanquinat després, partia la barraca pel mig en el sentit de l'amplada; en aquest envà s'obrien dues portes petites, una a cada costat, que donaven accés als dos compartiments que ocupaven tot el fons. Al de l'esquerra dormien ells en un llit de fustes; l'altre contenia el petit corral de l'ase,

quedava un racó on s'amuntegaven noves eines. Fora d'aquest compartiment, en tots els altres les parets havien estat allisades amb un fang més sòlid i més fi, i emblanquinades, i tota la barraca presentava un aspecte net i endreçat. Molt hagueren de suar abans de veure-la acabada, però per fi pogueren recrear els ulls contemplant-la, i se sentiren satisfets de la tasca acomplerta. També l'amo, que va baixar un dia a veure com marxava la cosa, la trobà bona i àdhuc, segons ell, excel·lent.

Després començà la tasca en els fangars, entre els joncs i la boga i els canyars, on havien de consumir tants dies i on tants esforços havien de quedar enterats, abans que la verdor de la primera sembra brotés enmig de la terra obscura com una claror d'esperança.

Un diumenge, després de la sembra del primer arròs, Joan pujà al poble per veure l'amo. Ho feia molt de temps en temps, car, a part del treball que els ocupava, Roseta acollia sempre aquells viatges amb disgust. Ella sabia, en efecte, que allà dalt s'havia de trobar amb els amics, que anirien a la taverna, i que no podia descartar la possibilitat que un dia arribés amb algunes copes de més a l'estómac. Per això Roseta, cada vegada que el mirava marxar, es quedava trista, amb una sensació de pena a l'ànima que no l'abandonava fins que el veia tornar.